სოფლის ვერგადარჩენის სტრატეგია

პაატა კოღუაშვილი,
თამაზ კუნჭულია,
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ უცხოელი ექსპერტების მონაწილეობით შეიმუშავა **„საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია (2012-2020 წ.წ.).**"ქვეყანაში მანამდეც არსებობდა რამდენიმე მსგავსი დოკუმენტი, მათ შორის ოფიციალურად აღიარებულიც (1997წ.), მაგრამ შესაბამისი პოლიტიკური ნების უქონლობისა თუ ეკონომიკური კურსისადმი მათი შეუსაბამობის გამო ვერც ერთი ვერ განხორციელდა. საჭიროდ მივიჩნიეთ ჩვენი მოსაზრება გამოგვეთქვა მის შესახებ.

სახელმწიფოს სტრატეგია არის მოქმედების ძირითადი მიმართულება, წინასწარ მოფიქრებული და დაგეგმილი. მიღებული სტრატეგია, მით უმეტეს, ოფიციალურად გაცხადებული, რომელმაც უკვე მოახდინა სახელმწიფო აპარატისა და საზოგადოების ძალისხმევის ორიენტირება სათანადო მიმართულებით, მთავრობისთვის, გარკვეულწილად, სავალდებულოც ხდება. რაციონალურად დაბალენსებული სასოფლო-სამეურნეო სტრატეგია წარმოადგენს იმ საყრდენს, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელი იქნება არსებული სიძნელეების დაძლევა და სახელმწიფოებრივი ხედვის რეალიზება სოფლის მეურნეობის სფეროში. **მთავრობის კომპეტენტურობა** და აგროსასურსათო პროცესებში მისი ჩარევის ხარისხი (მარეგულირებელი, მაორიენტირებელი როლი), მიმართულება და დონე **გადამწყვეტი ფაქტორია ქვეყნის შიმშილისგან გადარჩენაში დღეს და სამომავლოდ.**

თანამედროვე სახელმწიფო საკუთარი სოფლის მეურნეობის განვითარებას მხოლოდ თავისუფალი ბაზრის ამარა არ ტოვებს. იგი აყალიბებს მკაფიო პრიორიტეტებს და შემდეგ საზოგადოებრივი და კერძო სექტორის პარტნიორობის ფონზე ახორციელებს მის აღსრულებას. საქართველომ სხვა ცივილიზებულ ერთა მსგავსად უნდა გამოკვეთოს პრიორიტეტები სოფლის მეურნეობაში. ჩვენი აზრით, პრიორიტეტები ამ სფეროში ორი მიმართულებითაა. პირველი: სოფლის, როგორც ყოფის შენარჩუნება და მეორე: სასურსათო უშიშროების უზრუნველმყოფელი სოფლის მეურნეობის სტრუქტურის ჩამოყალიბება.

სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკის ძირითადი იდეაა გლეხკაცის მოფრთხილება და საზოგადოების გამოსაკვებად მისი შრომის სტიმულირება (მიწასთან მარადიული ურთიერთობა), ქვეყნის სურსათით თვითუზრუნველყოფა, სოფელსა და ქალაქს შორის სოციალურ-კულტურული განსხვავებების შემცირება.

სოფლის მეურნეობისადმი დიდიყურადღება განვითარებულ ქვეყნებში რამდენიმე მოსაზრებითაა განპირობებული:

• **სურსათით თვითუზრუნველყოფა უსაფრთხოებისა და მდგრადობის გარანტიაა.** მსოფლიო მოსახლეობაში საშუალო ფენის მკვეთრი ზრდა იწვევს საკვებზე მოთხოვნასა და, შესაბამისად, მასზე ფასების განუხრელი ზრდის ტენდენციას. ამიტომ სასურსათო უშიშროება სახელმწიფოს სტრატეგიულ გათვლაში ერთ-ერთ წამყვან ადგილს დაიკავებს.

• **მოსახლეობის ტრადიციული საქმიანობასოფლად ქვეყნის რეკრეაციული და სოციალური ფასეულობების შენარჩუნებას ნიშნავს;**

• **სასოფლო-სამეურნეო წარმოება ეროვნული იდენტურობისა და კულტურული მემკვიდრეობის მნიშვნელოვანი ელემენტია. კულტურულად, სოფელი და ღონიერი გლეხკაცი ჩვენი ერის თვითმყოფადობის (ვინაობისა და რაობის) შენარჩუნების ერთ-ერთი მძლავრი იარაღია;**

• **განვითარებული სოფლის მეურნეობის მნიშვნელობას აძლიერებს სურსათზე ფასების ზრდის პერსპექტივა.**

გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს სოფლის მეურნეობასთან მჭიდროდ დაკავშირებული სოფლის, როგორც ტერიტორიული ერთეულის (**სოფლის სტატუსი, რეალური თვითმართველობა, ინსტიტუციონალური და ინფრასტრუქტურული მოწყობა**) განვითარების საჭიროება. ამიტომ ერთიან **სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკასთან ერთად დასავლეთში მოქმედებს სოფლის განვითარების პოლიტიკა.** სოფლის განვითარება უფრო

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com

ფართო ცნებაა, ვიდრე სოფლის მეურნეობის განვითარება. მისი მიზანია სოფლის მოსახლეობის სოციალური სტატუსის გათანაბრება ქალაქის მოსახლეობასთან, რასაც სოფლად მოსახლეობის შენარჩუნებისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.

ეროვნული მეურნეობის ნებისმიერი დარგის განვითარების **სტრატეგიაში, როგორც წესი, იგულისხმება სრულყოფილი სამართლებრივ-საკანონმდებლო ბაზის შექმნა და ეკონომიკური ბერკეტების გამოყენების საფუძველზე იმ ძირითადი ჩარჩოპირობების ჩამოყალიბება, რომელმაც დროისგარკვეულ მონაკვეთში უნდა უზრუნველყოს დარგის მდგრადი განვითარება.** ამ მიზნით მასში უნდა აისახოს როგორც ფუნქციონალური, ასევე დარგობრივი პრიორიტეტები და მათი რეალიზაციის საქმეში სახელმწიფოს ხელშემწყობი ძირითადი ღონისძიებები როგორც მიკრო, ასევე მაკრო დონეზე (მ.შ. ბაზრის სტრუქტურული სრულყოფა და მისი ნეგატიური შედეგების ნიველირება ფაქიზი კორექციის გზით).

თუ ამ მოთხოვნებით მივუდგებით წარმოდგენილ სტრატეგიას (მისი დიდი მნიშვნელობის მიუხედავად საჯარო განხილვისათვის არ გამოუტანიათ), **ის ვერ უძლებს კრიტიკას.** იგი გადატვირთულია ბევრი ისეთი საკითხით, რომელთა ადგილი სტრატეგიაში არ არის. მათ შორისაა სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დებულება,მიზნები და ამოცანები, სსიპ-ეროვნული სააგენტოების ფუნქციები და მოვალეობები (გვ. 16-21) და სხვა.

მელიორაციის დებულებაში (გვ. 44-47) დეტალებშია მოცემული ამ სტრუქტურის მონაცემთა ბაზის გრაფიკული და ტექსტური ნაწილები, ცხრილური ინფორმაცია, ელექტრონულინაწილიდასხვა, მაგრამ კონკრეტული დრო ან სამელიორაციო სამუშაოთა მასშტაბი არსად აღნიშნული არაა. მითითებულია მხოლოდ „მელიორაციული სისტემის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია-მოდერნიზაცია."

სტრატეგიაში აღნიშნულია (გვ.12), რომ მისი მიზანია „სასოფლო-სამეურნეო ღირებულებათა ჯაჭვის (?) განვითარება საბაზრო პრინციპებზე დაყრდნობით".... „მთავრობა ამბობს რა შეგნებულად უარს სახელმწიფო სუბსიდირებაზე მიზნად ისახავს სოფლის მეურნეობის გრძელვადიან განვითარებას ინვესტიციების მოზიდვის გზით". ერთადერთი არგუმენტი, რომელიც ასეთი „მიდგომის" მიზანშეწონილობას ადასტურებს, ავტორების აზრით, ისაა, რომ (გვ. 10) „ბაზარი თავად გამოკვეთავს კონკურენტულ დარგებს და სექტორებს" (**ასე დღეს აღარავინ აზროვნებს. ულტრალიბერალიზმმა კრახი განიცადა. სახელმწიფოს როლი საზოგადოების მართვაში იზრდება**). თეორიულად ეს შეიძლება ასეც იყოს ყოველმხრივ მოწესრიგებულ ქვეყანაში, მაგრამ ჩვენს რეალურ სინამდვილეში რომელი ბაზარი მოახდენს ასეთ სელექციას? ადგილობრივმა ბაზარმა, სადაც ადგილობრივი აგრომეწარმესანთლით საძებარია, საეჭვოა ასეთი ფუნქცია შეასრულოს და დასმულ ამოცანას ობიექტურად უპასუხოს. მეორეც, **დღევანდელ მსოფლიოში თითქმის ყველგან სახელმწიფო წარმართავს ეროვნული მეურნეობის განვითარებას, განსაკუთრებით კი ისეთ სასიცოცხლო მნიშვნელობის დარგში, როგორიც სოფლის მეურნეობაა, და შესაბამისი შედეგიც სახეზე აქვთ.** თვით **ვმო**-საც კი დაწესებული აქვს ამ დარგის სუბსიდირების საზღვრები, როგორც განვითარებული, ასევე განვითარებადი ქვეყნებისთვის, მაგრამ ჩვენ მას, სხვებისგან განსხვავებით, არ ვიყენებთ, რის გამოც მიღებული უარყოფითი შედეგები დიდი ხანია გასცდა ყოველგვარი გონივრულობის საზღვარს[1]. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის განვლილმა ორმა ათწლეულმა პრაქტიკულად აშკარა გახადა, რომ საქართველოს სოფლის მოსახლეობის მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, **მასობრივი უმუშევრობისა და სიღარიბის წინააღმდეგ ბრძოლა მხოლოდ ე.წ. კომერციალიზაციით ვერ გახდება დაჩქარებული ეკონომიკური აღმავლობის საფუძველი.** შესაბამისად, დაუშვებელი იყო

[1]ბოლო წლებში სახელმწიფოს მარეგულირებელი მეთოდების გაძლიერება, მნიშვნელოვანწილად სოფლის მეურნეობის წინაშე გაჩენილი ახალი გამოწვევებითაა განპირობებული. სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) პროგნოზით მსოფლიოში სურსათის მწვავე დეფიციტი კიდევ უფრო გაღრმავდება, რაც გამოიწვევს მოშიმშილე ადამიანების რიცხვის ზრდას. გაეროსა და მსოფლიო ბანკის (მბ) მონაცემებით დედამიწაზე **დასრულდა იაფი საკვების წარმოების ეპოქა.** დასახელებულ გამოწვევებს თავის მიზეზები აქვს, რასაც განვითარებული თუ ნაკლებ განვითარებული ქვეყნები მძლავრი პრევენციული ზომებით პასუხობენ. იაპონიამ სოფლის მეურნეობისადმი დახმარება დარგის მთლიანი შიდა პროდუქტის – 78, ნორვეგიამ – 80, აშშ-მ – 25, ევროკავშირმა – 33 პროცენტამდე გაზარდეს, იაპონიამ სოფლის მეურნეობაში გაცემულ კრედიტებზე პროცენტი ნულამდე, ხოლო აშშ-მ 2,5 პროცენტამდე დაწია. მაგალითები იმიტომ არ მოგვიტანია, რომ ჩვენც ასე უნდა მვიქცეთ, აქ მთავარი ტენდენციის გაზიარება და იმის გაკეთებაა საჭირო რისი შესაძლებლობაც სახელმწიფოს აქვს.

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com

და არის მხოლოდ ამ საწყისებზე სოფლის მეურნეობის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის აგება, **რაც პრაქტიკულად ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის არ არსებობასა და პროცესების თვითდინებაზე მიშვებას ნიშნავს.**

თავში „სოფლის მოდერნიზაცია“ (გვ. 10), ასევე თეორიული მსჯელობაა იმის თაობაზე, რომ ინვესტიციების მოზიდვა მოკლე გზაა ახალი ტექნოლიგიების დანერგვისა და წარმოების მაღალ დონეზე განვითარებისათვის. მაგრამ ინვესტიციების მოზიდვას ხომ სათანადო ბაზა ესაჭიროება! აღნიშნულს ისიც ადასტურებს, რომ ბოლო სამი წლის განმავლობაში სოფლის მეურნეობაში განხორციელებულმა **პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა სულ შეადგინა მხოლოდ 45,5 მლნ. აშშ დოლარი.** ინვესტიციების სწორედ ასეთი სიმწირის შედეგია ის, რომ სოფლად პრაქტიკულად არ არსებობს მათი ათვისების შესაბამისი პირობები (საჭირო კომუნიკაციები, მათ შორის გზები, შესაბამისი ცოდნით აღჭურვილი ახალგაზრდობა, უკიდურესად დანაწევრებულია ფართობები, ამიტომ რაიმე პროგრესული ტექნოლოგიის დანერგვა პრაქიკულად შეუძლებელია, შიდა ინვესტიციების ნულოვანი დონეა და ასე შემდეგ), რასაც, თითქმის არავითარი ყურადღება არ ექცევა.

სტრატეგიის ავტორებს თუ დავუჯერებთ, აგროსექტორში კვლევებს მხოლოდ ორი მიზანი ჰქონია (გვ. 22). პირველი – ბაზრის მოთხოვნის შესაბამისი პრიორიტეტების განსაზღვრა და მეორე – უცხო სახელმწიფოებში არსებული პროგრესული ტექნოლოგიების შესწავლა და საქართველოში შემოტანა. პირველ ამოცანას (რომელიც, უნდა ვივარაუდო, დარგობრივი პრიორიტეტების განსაზღვრას გულისხმობს), რა თქმა უნდა, ვეთანხმებით, მაგრამ ვინ ან როდის უნდა განსაზღვროს ეს პრიორიტეტები? იქნებ **ჯობდა ეს პრიორიტეტები განსაზღვრულიყო და წინამდებარე სტრატეგიაში ასახულიყო** (ამით სტრატეგიის ერთიმნიშვნელოვანი ნაწილი მაინც დაკონკრეტდებოდა).

რაც შეეხება მეორე ამოცანას, მას არაა-გრარული კვლევა, არამედ ის სიძნელეები აფერხებს, რაც ახალი ტექნოლოგიების შემოტანასა და დანერგვასთან არის დაკავშირებული. აგროსექტორში კვლევა დღეს არა იმდენად ტექნოლოგიების მექანიკურ გადმოტანასა და დანერგვას სჭირდება, რამდენადაც კლიმატის მოსალოდნელი ცვლილებების და სხვა გამოწვევების გათვალისწინებით ისეთი კვლევების ჩატარებას, რომელიც მოსალოდნელი საფრთხეების პრევენციულ ღონისძიებებთან იქნება დაკავშირებული. მათ შორისაა ტექნიკურ-ტექნოლიგიური საკითხები, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაადგილება და სპეციალიზაცია შეცვლილი გარემოს გათვალისწინებით და ა.შ., რაც წარმოდგენილ სტრატეგიაში საერთოდ არჩანს.

საქართველოს კვლევით სისტემას ევროპულისგან (და, საერთოდ, მსოფლიოსგან) ორი გარემოება ანსხვავებს: **1) სოფლის მეურნეობის სამინისტრო არ მონაწილეობს კვლევის დაგეგმვაში, დაფინანსებასა და შედეგების გამოყენებაში. მას არ გააჩნია არც ერთი კვლევითი ორგანიზაცია. ევროპული სტანდარტების თანახმად ეს სრულყოფილი სამინისტრო არაა – სამინისტრო კვლევაზე უნდა იყოს დაფუძნებული; 2) კვლევითი სისტემა არ შედგება იურიდიული პირებისგან.** დასავლური პრაქტიკა ასეთ ვითარებას არ იცნობს, რადგან, მათი აზრით: **„სოფლის მეურნეობა მეცნიერებაზე დამყარებული ინდუსტრიაა.“**

აგრარული მეცნიერება, მისი არსებობა-არარსებობის საკითხი საქართველოში ერთი უნივერსიტეტის რექტორის გადაწყვეტილებაზეა დამოკიდებული (აგრეთვე, მის კერძო მფლობელზე). ეს უკანასკნელი გარემოება მას შემდეგ წარმოიქმნა, რაც 2010 წლის ბოლოს კვლევით ორგანიზაციებს მთავრობამ ჩამოართვა იურიდიული პირის სტატუსი და განყოფილების უფლებით შეიყვანა აგრარულ უნივერსიტეტში.

სტრატეგიის მე-14 გვერდზე აღნიშნულია, რომ მიწის ბაზრის ფორმირებას ხელს უშლის ის, რომ ჯერ კიდევ ბევრი მაღალნაყოფიერი მიწა სახელმწიფოს საკუთრებაშია, რასაც ვერგავიზიარებთ, რადგან საქართველოს სოფლის მეურნეობაში დღეისათვის შექმნილ სიტუაციაში **სახელმწიფომ ბაზარზე რამდენი მიწაც არ უნდა გამოიტანოს გასაყიდად, მასზე ადგილობრივი მეწარმის მოთხოვნა ნაკლებად იქნება. ამის მიზეზი ჩვენია რარეგულირებადი ოლიგოპოლურიბა ზრის სტრუქტურაში უნდა ვეძიოთ.** სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე სოფლად საქონელმწარმოებელს მაშინ გაუჩნდება მოთხოვნა, როცა ამ მიწაზე წარმოებულ პროდუქციაზე გაჩნდება შესაბამისი მოთხოვნა, რაც დღეისათვის **ქვეყანაში დამკვიდრებული მახინჯი საბაზრო სტრუქტურის გამო, პრაქტიკულად, შეუძლებელია.**

ჩვენი დანგრევისპირას მისული სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული ხაზი რომ კოოპერაციაზე გადის, ამის თაობაზე დღეს თითქმის აღარ კამათობენ, რადგან ყველასთვის

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com

ცხადი გახდა, რომ **მხოლოდ ფერმერთა კონსოლიდაციას შეუძლია შედარებით მოკლე პერიოდში ბევრი პრობლემის გადაჭრა.** მსოფლიო გამოცდილება ადასტურებს, რომ შრომითი რესურსების სამეწარმეო გააქტიურება ყველაზე კარგად **სოფლად კოოპერაციული მოძრაობის განვითარებითაა შესაძლებელი.** ესპროცესი ყველგან **სახელმწიფოს აქტიური მაორიენტირებელი, მაორგანიზებელი როლითა და ხელშეწყობით წარიმართა.** საყურადღებოა, რომ სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების საფუძვლად კოოპერაციულ საწყისებზე დამყარებული სოლიდარობისა და ურთიერთდახმარების გზა აირჩიეს თავის დროზე ევროკავშირის ქვეყნებმა, აშშ-მა, ისრაელმა და განვითარებული ეკონომიკის მქონე ბევრმა სხვამ (მათ შორის ბალტიის ქვეყნებმაც). აგროსამრეწველო ინტეგრაციისადაკოოპერაციის მრავალი წარმატებულიმაგალითი გვიჩვენებს, რომ **კოოპერაციული შრომის უკუგების ხარისხი გაცილებით მაღალია ინდივიდუალურ შრომასთან შედარებით.** წარმოდგენილ სტრატეგიაში ამ მიმართულებით (გვ. 26) ნათქვამია, რომ სოფლად კოოპერაციულ მოძრაობასთან დაკავშირებით საჭიროა სიფრთხილის გამოჩენა, რათა არ მოხდეს რესურსების არარაციონალური გამოყენება. დაშემდეგ... კოოპერაციის განვითარების მიზნით „მთავრობა პოპულარიზაციას გაუწევს კოოპერაციის იდეას, მოამზადებს ინიციატივებს კოოპერაციული გაერთიანებების შექმნისა და განვითარების მიზნით და ითანამშრომლებს დონორებთან კოოპერატივების ხელშემწყობი პროექტების დაგეგმვა-განხორციელებაში", ანუ ითანამშრომლებს, პოპულარიზაციას გაუწევს, მოამზადებს ინიციატივებს და ა.შ. ყოველგვარი კონკრეტიკის გარეშე.

სტრატეგიაში მიწის პოლიტიკა ცალკეა გამოყოფილი (გვ. 40) და მასში მიწის პოლიტიკის მხოლოდ ორ ამოცანაზეა აქცენტი გაკეთებული (მიწის ბანკის შექმნა და საკადასტრო რუქების მომზადება). აქ, რატომღაც, არაფერია ნათქვამი მიწის პოლიტიკის ისეთ კომპონენტზე, როგორიცაა კანონმდებლობა სასოფლო-სამეურნეო მიწის საკუთრებასთან მიმართებაში, მიწაზე მონიტორინგი (რაც სახელმწიფოს პირდაპირი მოვალეობაა), რომელმაც უნდა გასცეს პასუხი კითხვებს: რა უარყოფითი შედეგები გამოიწვია 2005 წლის ცვლილებებმა მიწის კანონმდებლობაში, რა არასასურველი ცვლილებებია მიწის ნაყოფიერებაში და როგორ უნდა აღიკვეთოს ის, როგორია წყლისმიერი თუ ქარისმიერი ეროზიის დინამიკა, როგორია ჰუმუსის ბალანსი ნიადაგში და სხვა. ამ საკითხებს მიწის ბანკის შექმნა და საკადასტრო რუქების შედგენა, რა თქმა უნდა, ვერ მოაგვარებს.

ასევე გაუგებარია, რატომ უნდა დაევალოს მიწის მესაკუთრეთა ასოციაციას (არასამთავრობო ორგანიზაციას) საკადასტრო რუქების შედგენა (რაც აგროსექტორში ერთ-ერთი სერიოზული კვლევის საგანი უნდა იყოს) და მიწის ბანკის შექმნა (გვ. 41).

სტრატეგიის 49-ე გვერდზე „ახსნილია" ქართველი ფერმერის დაბალი კონკურენტუნარიანობის მიზეზები, რომელთა შორის ერთ-ერთ ძირითადად აღიარებულია მსოფლიო ბაზრების შესახებ მათი იმნფორმირებულობის დაბალი დონე. აქ არაფერია ნათქვამი ისეთ რეალურად არსებულ პრობლემებზე, როგორიცაა აგროსექტორის პოლიტიკაში თანმიმდევრობის არარსებობა, ცუდად განვითარებული საჯარო მომსახურება, კრედიტის შეზღუდული ხელმისაწვდომობა, მოძველებული ტექნიკა, გლეხობისადმი ხელშეწყობის არარსებობა და სხვა.

იმისათვის, რომ თავისუფალმა ბაზარმა შექმნას ის, რასაც ზედმიწევნით კარგად ასრულებს – პროდუქციის სიუხვე – აუცილებელია სახელმწიფოს მხრივ აქტიური პოლიტიკის განხორციელება აგრობიზნესის ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად. იგი, პირველ ყოვლისა, გამოიხატება სპეციალიზირებული აგრო- საკრედიტო სისტემის შექმნით, რაც კრედიტს ხელმისაწვდომს გახდის და უზრუნველყოფს მოსავლის დაზღვევის სისტემის ჩამოყალიბებას. ინფრასტრუქტურის აუცილებელი ნაწილი უნდა გახდეს აგროტექნიკის, ქიმიური საშუალებების, საწვავის და ა.შ. უზრუნველყოფის ორგანიზება, უნდა წახალისდეს ერთგვაროვანი პროდუქციის სფეროში კოოპერირების გამოყენება, მარკეტინგული დახმარება და, ასევე, ერთ-ერთმთავარ კომპონენტად უნდა იქცეს სასოფლო რაიონებში აგროტექნიკუმების ფართო ქსელის გამოყენება, რომელიც შეძლებს ფერმერების პრაქტიკული ცოდნითა და ჩვევებით აღჭურვას და გამუდმებით მათი გადამზადების გარემოს შექმნას.

სტრატეგიის 33-ე გვერდზე იმ სტრატეგიული პროდუქტების ჩამონათვალია მოცემული, რაც თურმე აუცილებელია ადამიანის არსებობისათვის. მათ შორისაა ხორბალი, ხილი და სხვა, მაგრამ ამ „სიაში", რატომღაც არაა თევზი და თევზპროდუქტები, კვერცხი და პურპროდუქტები, რომლებიც არანაკლებ მნიშვნელოვანია ადამიანისათვის.

ვფიქრობთ, სტრატეგიაში არაპრიორიტეტულ პროდუქტებზე უნდა კეთდებოდეს აქცენ-

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com

ტები, არამედ იმ პრიორიტეტულ დარგებზე, რომლებიც შიდა თუ გარე ბაზარზე მოთხოვნად პროდუქტებს აწარმოებს და გარკვეული კონკურენტული უპირატესობით ხასიათდება. არგუმენტირებულად დასაბუთებული ასეთი დარგები კი სტრატეგიაში არ ჩანს.

საინტერესოა სტრატეგიის ავტორების დამოკიდებულება ექსპორტის პოლიტიკის მიმართ (გვ. 52). კერძოდ, მათი აზრით, საექსპორტო პოტენციალის შეფასებისათვის უნდა განისაზღვროს პროდუქტების სია, მათზე მოთხოვნის ტენდენციები, ფასების დონე, იმპორტის პროცედურების სიადვილე, სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება და ტრანსპორტირების ხარჯები. რაც შეეხება კონკურენტულ უპირატესობას, როგორც აუცილებელს თანამედროვე მსოფლიო ბაზარზე, ეს, მათი აზრით, ალბათ, არაა საჭირო.

სტრატეგიაში არ ჩანს მისი რეალიზაციის მექანიზმი, ანუ როგორ დარეგულირდება ფასწარმოქმნის საკითხი აგროპროდუქციასა და მისი აღწარმოებისთვის საჭირო მომსახურებასა და მატერიალურ-ტექნიკურ რესურსებზე, არაფერია ნათქვამი სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისა და გადამმუშავებელი მრეწველობის ინტეგრაციის, ზოოვეტმომსახურების, მატერიალურ-ტექნიკური საშუალებებით მომარაგების, კრედიტის ხელმისაწვდომობის, წარმოებული პროდუქციის რეალიზაციისა და სხვა იმ საკითხების შესახებ, რომელთა დარეგულირების გარეშე დარგის დაძვრა „მკვდარიწერტილიდან" პრაქტიკულადშეუძლებელია.

წარმოდგენილ სტრატეგიაში **არ არის განსასაზღვრული, სოფლის მეურნეობის რომელი და როგორი მოდელი ესაჭიროება დღეს და სამომავლოდ საქართველოს. იგი** მოკლებულია ყოველგვარ კონკრეტიკას, მასში არაა მისი რეალიზაციისათვის საჭირო დანახარჯები, დასახული ღონისძიებების განხორციელების ვადები, ეტაპები და მოსალოდნელი სოციალურ-ეკონომიკური შედეგები. მისი შინაარსი ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქოს **იგი დაიწერა ზემდგომი ორგანოს წინაშე თავის მოსაწონებლად.** მასში ხშირად შეხვდებით საქებარ სიტყვებსა და წინადადებებს ქვეყანაში გატარებული რეფორმების მნიშვნელობაზე, რა გაკეთდა კარგი ძველთან შედარებით, როგორ დამარცხდა კორუფცია და ა.შ. **ქართველ გლეხკაცს სოფლად ყოფა-ცხოვრებისა და მეურნეობის განვითარების სტრატეგია ესაჭიროება, და არა პიარპოლიტიკა.**

ყოველივე ზემოაღნიშნული გვაფიქრებინებს, რომ სტრატეგიის სათაურში გამოტანილი ვადები (2012-2020 წლები) და თვით სტრატეგია სხვა არაფერია თუ არა ხანგრძლივვადიანი ფუჭი დაპირება სოფლის მეურნეობის განვითარების თაობაზე. სხვაგვარად არც იყო მოსალოდნელი, თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ ისდამუშავებული იქნა ქართველ აგრარიკოს მეცნიერთა და პრაქტიკოს სპეციალისტებთან ყოველგვარი კონსულტაციებისა და განხილვის გარეშე.

სამინისტრო აღიარებს, რომ მომავალში უნდა შეიმუშაოს ეროვნული მარკეტინგული პროგრამა. ამ მიზნით უნდა განსაზღვროს პერსპექტიული და პრიორიტეტული დარგები. გარდა ამისა, სამინისტრო აღნიშნავს, რომ „მომავალში შეიმუშავებს 3-4-წლიან პროგრამას, რომელშიც დეტალურად გაწერილი იქნება ყველაფერი". მაგრამ, როდის იქნება ეს „მომავალი"? ამ კითხვაზე პასუხი ისევე როგორც სხვა ბევრ კითხვაზე, ე.წ. სტრატეგიაში არ მოიძებნა.

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ მას ისეთივე ბედი ელის, როგორც აგრარული პოლიტიკის კონცეფციას, რომელიც ასევე ხანგრძლივ პერიოდზე იყო გათვლილი (იგი თავისი ფორმით და შინაარსით დიდად უკეთესი იყო წინამდებარე სტრატეგიასთან შედარებით), მაგრამ პრაქტიკულად, მისი არც ერთი პუნქტი არ შესრულებულა. დარგისადმი ასეთი ზერელე და უპასუხიმგებლო დამოკიდებულების შედეგები კი ძალზე სერიოზულად აისახება ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების როგორც მიკრო, ასევე მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებზე. ამას ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ საქართველო იმ პროდუქტების იმპორტიორი გახდა, რომლის ექსპორტსაც არცთუ ისე დიდი ხნის წინათ თვითონ ეწეოდა, ყოველწლიურად უარესდება ექსპორტ-იმპორტის საბალანსო მაჩვენებელი.

აქვე უნდა ითქვას სოფლად შექმნილი რეალური მდგომარეობის ერთ-ერთი ყველაზე უტყუარი ინდიკატორის შესახებაც. კერძოდ, **დღეს აგრარულ წარმოებაში დასაქმებულია ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის 54%, რომლის წილი მთლიან შიდა პროდუქტში მხოლოდ 8,3% შეადგენს**[2] (2004-2010 წლებში საქართველოში **ერთ სულ მოსახლეზე აგრარული პროდუქციის წარმოების ინდექსი 29%-ით შემცირდა)**[3]. ამით, ჩვენი აზრით, ზოგადად ყველაფერია ნათქვამი როგორც მთლიანად ქვეყნის, ასევე აგროსექტორის ეკონომიკური განვითარების შესახებ.

„სტრატეგია,"რომელშიც მისი განხორციელების მექანიზმები არაა მოფიქრებული, **სოფელს ვერ გადაარჩენს.** საუკეთესო იქნება

[2] საქსტატის მონაცემები.

[3] წყარო: FAO Statistical Yearbook, 2010

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com

საქართველოს მთავრობამ შექმნას აგრარული პოლიტიკის ეროვნული საბჭო, რომელიც შეიმუშავებს სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკისსტრატეგიას, სოფლის განვითარების პოლიტიკას, განსაზღვრავსდარგობრივ პრიორიტეტებს, კვლევების, ინოვაციური და ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური გარემოს ფორმირებისთვის ხელშემწყობ პოლიტიკას, განიხილავს სხვა პრობლემურ საკითხებს, მიიღებს შესაბამის რეკომენდაციებსა და გადაწყვეტილებებს.

დასასრულ, საქართველოს **სოფლის აღორძინება უნდა მოხდეს ჩვენივე ძალებით** (მკვიდრი მიწათმოქმედი) **და გადამთიელებზე იმედის დამყარება, მათი მოპატიჟება „გადასარჩენად" შეურაცხმყოფელი და ამასთანავე, ფუჭი მცდელობა იქნება.** დინამიკური სოფლის მეურნეობა ბურებისა და სხვათა ჩამოსახლებითკი არა, მოქნილი სამოქმედო გეგმით (სტრატიეგიით) იქნება შესაძლებელი. სწორი სტრატიეგიის გატარების შემთხვევაში, **გლეხკაცს – ქართული მიწის მთავარ მეურვეს (ადგილის კაცი – ილია ჭავჭავაძე) – შეუძლია ქვეყნის გამოკვება**საკუთარი წარმოების პროდუქციით.

THE NON-SURVIVAL STRATEGY OF THE VILLAGE

PAATA KOGUASHVILI, TAMAZ KUNCHULIA
Professors:

There are reviewed and analyzed the advantages and disadvantages of "The Rural Development Strategy (2012-2020 years)" developed by the Ministry of Agriculture of Georgia. This strategy does not offer any of implementation mechanisms. It is devoided of any specificity. There are not given anycosts of its realization, deadlines of implementation of measures, the stages and the feasible socio - economic consequences. The strategy has highlighted the right terms, in particular, the exercise-consulting-implementation terms, rural cooperation (which lacks specificity) terms, leasing, regulation of demonstrative fields and other terms. Despite its advantages the strategy is the subject to recycling.

Документ создан с помощью незарегистрированной версии pdfFactory Pro www.pdffactory.com